

www.khk.be

Institutionalisering en empowerment als antwoord

KHK
KATHOLIEKE
HOOGESCHOOL
KEMPEN

ASSOCIATIE
K.U. LEUVEN

www.khk.be

Inhoud

- Institutionalisering
- Hoeveel beslist de bewoner nog zelf?
- Empowerment als antwoord

KHK
KATHOLIEKE
HOOGESCHOOL
KEMPEN

ASSOCIATIE
K.U. LEUVEN

www.khk.be

Institutionalisering

Institutionalisering verwijst naar gedrag geobserveerd in instellingen voor gezondheidszorg

➡ Dit gedrag kan ook worden waargenomen bij bewoners van een WZC

KHK
KATHOLIEKE
HOOGESCHOOL
KEMPEN

ASSOCIATIE
K.U. LEUVEN

www.khk.be

Institutionalisering

Wat is institutionalisering?
=chronisch gevaar voor sleur en demotivatie!

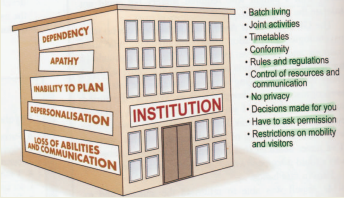
- Het is de **beperking** van de individuele **ontplooiing** en de **ontgroeijing** aan het eigen milieu door **langdurig verblijf** in een inrichting door de daar **opgelegde regels** en normen.

www.khk.be

Kenmerken institutionalisering

Kenmerken van instituties en hun effect

- Batch living
- Joint activities
- Timetables
- Conformity
- Rules and regulations
- Control of resources and communication
- No privacy
- Decisions made for you
- Have to ask permission
- Restrictions on mobility and visitors

Bron: Alder, Porter, Abraham: psychology and sociology applied to medicine, 1999

www.khk.be

Kenmerken institutionalisering

- de oudere past zich (volledig) aan
 - aan de regels
 - gewoonten van het huis
 - wordt beperkt in zijn autonomie
 - dit houdt in dat hij geleefd wordt
 - hij wacht tot anderen beslissen voor hem
 - resultaat is dat de bewoner nog slechts een schim is van de persoon die hij vroeger was

www.khk.be

Oorzaken institutionalisering

- Isolatie van de buitenwereld
- Verlies zelfstandigheid en zelfredzaamheid
- Zakelijke aanpak en inperking van de privacy
- Zelfvervreemding

www.khk.be

Isolatie van de buitenwereld

- Opname = beperkte leefomgeving en mogelijkheden
 - Stuk isolatie
 - Leven tussen mensen met problemen
- Streng dag/nacht ritme
 - Eentonigheid
 - Vervlakking en verveling
 - Vrijtijdsbesteding is beperkter

www.khk.be

Verlies zelfstandigheid en zelfredzaamheid

- Zelfstandigheid en zelfredzaamheid = doel zorg
- Maar...
 - Wanneer draait de organisatie het best?
 - Efficiënte en uniforme werkmethode
 - Wat bewoners best nog zelf kunnen wordt overgenomen
 - Handelingen
 - Beslissingen: veel van wat ze zelf nog kunnen beslissen wordt voor hen beslist.

www.khk.be

Zakelijke aanpak en inperking privacy

- Het toestaan van voorrechten is onmogelijk:
 - iedereen wordt bijna automatisch over één kam geschoren.
 - gezamenlijke ruimten
 - soms nog met meer mensen op een kamer
 - altijd hulpverleners in de buurt
 - vaste uren
 - groot gebrek aan privé leven.

www.khk.be

Zelfvervreemding

- Bewoners voelen zich geleefd en schikken zich daarin
 - men vervreemdt van het eigen 'zelf'
 - verschijnselen zoals routine, sleur, afstandelijkheid, gehoorzaamheid en vlakheid bewust worden. Hoewel het overal optreedt, zijn vooral hulpverleningssituaties waar sprake is van groepsopvang bijzonder bevattelijk voor institutionalisering.
 - Leidt tot onmacht bij bewoner en hulpverleners!

www.khk.be

Empowerment als antwoord

Definities:

- Empowerment is een proces van versterking waarbij individuen, gemeenschappen en organisaties zelf greep krijgen op de eigen situatie, hun omgeving. Zimmerman MA (2000)
- Empowerment is:
 - Mensen aan hun recht laten komen
 - Mensen tot hun recht laten komen
 - Bouwen aan sociale systemen

www.khk.be

KHK
KATHOLIEKE
HOOGESCHOOL
KEMPEN

Empowerment als antwoord

- Empowerment > dan een nieuwe methodiek
- Empowerment = fundamentele verandering in:
 - Het kijken naar sociale problemen
 - Het zoeken naar oplossingen met alle consequenties hieraan verbonden

www.khk.be

KHK
KATHOLIEKE
HOOGESCHOOL
KEMPEN

Empowerment als antwoord

- Empowerment speelt zich af op drie niveau's
 - Macroniveau: De organisatie, het beleid
 - Mesoniveau: het WZC, de werking
 - Microniveau: de bewoner

www.khk.be

KHK
KATHOLIEKE
HOOGESCHOOL
KEMPEN

Empowerment als antwoord

- Empowermentprincipes:
 - Positief werken
 - Uitgaan van een positieve grondhouding
 - Inclusief werken
 - Wie maakt deel uit en wie niet
 - Participatief werken
 - Samenwerken met de bewoner ipv diensten verstrekken aan de bewoner
 - Krachtgericht werken
 - Gericht op het positieve, competenties
 - Integraal werken
 - Samenhang, persoon en omgeving
 - Relatiegericht werken
 - Creëren van een win-win situatie

www.khk.be

Empowerment als antwoord

- Accepteren van de oudere
- Aandacht voor de relaties van de oudere
- Zorgen voor een persoonlijke leefsfeer en – omgeving
- Activeren
- Aandacht voor de stijl van eigen optreden
- Attent blijven voor individuele behoeften

www.khk.be

Empowerment als antwoord

- Acceptatie
 - Ontdekken en accepteren van de unieke persoonlijkheid van de bewoner
 - Goede relatie
 - Bevestiging van gevoelens van eigenwaarde
- Aandacht voor relaties
 - Welke belangrijke relaties
 - Verlies relaties
 - Band familie

www.khk.be

Empowerment als antwoord

- Persoonlijke leefsfeer en leefomgeving
 - Recht op privéleven
 - Cavé onjuiste plaatsing persoonlijke spullen
 - Cavé opgedrongen relaties
 - Betrokkenheid bij verhuis!
- Activeren
 - Op peil houden van wat iemand nog kan en wil
 - Ontdekken van nieuwe perspectieven

www.khk.be

Empowerment als antwoord

- Stijl van eigen optreden
 - Sleur en routine = verwaarlozing van goede omgangsnormen
 - Zorgvuldigheid en respect
- Attent blijven voor individuele behoeften
 - Werken in groepen ≠ doel wel middel
 - Voordelen groepswerking
 - Nadelen groepswerking

www.khk.be

Bronnen

- Abraham, C., Alder, B., Porter, M. (1999). Psychology and sociology applied to medicine
- Cuyvers, G., Pintelon, A. (2009). *Ouder wordende mensen en hun kansen tot empowerment*. Geel: Campinia media
- Steenssens, K. (2007). *Empowerment Barometer. Procesevaluatie van empowerment in buurtgebonden activeringsprojecten*. Leuven: KULeuven.
- Van Gestel, D. (2008): het profiel van de sociaal verpleegkundige, onuitgegeven cursus
